

ACC. NR. 2958.174LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVLandskap: Blekinge länUpptecknat av: P. G. PetterssonHärad: NedelstaAdress: HalmsjöSocken: GillhärdaBerättat av Sopia MårdUppteckningsår: 1931-Född år 1846 i Gillhärda, par.

1

kr. 1- Uppteckningen rör sig om jätten Finn och hans giftermål. Dät fanns på den tiden en stor och kraftig jättefliska som jätten Finn och jätten parra ville gifta sig med och då hon nu icke ville lämna någon av dem sitt gäbrande svar för att de icke skulle bli vända och tillintetyräna varandra, föreslog hon dem ett akord, dät var ett storslaget sädant, hon föreslog att dät skulle grävas två åar igenom landet för att dät mynnade vattnett efter isperioden skulle ett par utlopp till haveth så att vattenmassorna,

SMINDRE TILLFÖRLITLIGT

på dätta sätt måtte hvarra fängsliga förin yarden, ¹⁴⁵
dät var lychebyan och mörrensän som nu skulle grävas,
dänna sjöna yättinnan singa, stälde nu sina revalar
till att gräva vassen i, han stälde yätten finna till att
gräva lychebyan han skulle börja uppe i småland
i yude församling vid en stor videbaske, församlingsrammet
har hammet till senare, så skulle han fortvätta ned genom
bleking med utgång i dät nuvarande lycheby,
yätten förde stälde han till att utgräva mörrensän,
efter sin undersökning i färdand viste han vilken tördäng
som var mest svårarbetad, dät var mörrensän här stälde
han förde, ty han föredrog icke honom, alltså fick
yätten finna lychebyan ty här var lättast att taga
sig fram, ty singa föredrog honom och ville gifta sig
med honom, ifall akward och löfte föll honom till behållighet, —

2

2958

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

alltså uppgjorde gätlefshen singya ett akvad med ⁽²⁶⁾
läm uti båda deras närvaro att där som han först
fram till havett med än han skulle få häne till
hustru, dätta gick båda gätterna med på och företa-
gett sattes i gån, och finn var där som var först fram-
me vid havett, ty han hade icke vårat emot några
övervinnetliga hender, när läsemot prövas nämlide
nu mot en svår blippa i närheten av havstasten, och
blev här stående under flera dagar, och dätta gjorde
att finn vant akvadett, nu vant pröva ved över
dätta, han tog då sin slägga och slog tre hårda slag
på blippan så den sprack och skildes åt så att vattne
kunde flöda fram, varefter han slutade upp med sitt
arbete, och bestöt att märda sin motståndare finn,
han begav sig därför upp åt blekinge stentrasketar.

3

2958

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESBOK

för att uppsöka ett par lämpliga stenar till, ¹⁷⁷²
mordvapen åt sin medbroders finna, men lätta leys-
hadet icke ty han kom aldrig att utföra sitt död
han var uppe i smaland och tog reda på två så-
dana stenar som var parva lämpliga. Lärill men
vid återfärden kallade han på ett isblock på
gnettsnyd hallarna. i "tvings församling" och bröt
båda benen av sig, här blev parva liggande
jälplös, han kom icke längre, här fick han till-
bringa sin död, och här på bärytt ligger de
båda stenkloten, som förr i tiden kallades parva-
stenarna, men nu mera gnettsny stutarna, de
ligger på samma plats ännu i dag och många
är som närmare tagett där i betraktande, de
innehåller flere tunn och totall lösa på hallen.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4

2958

ANDRE TILLFÖRLITLIGT

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

män nu ville gätteplicka sinya att finn
 skulle porträta utgrävningen av mörrensan från
 gravnahlippan till havshasten så att han slapp vat-
 tenflodett så att han kunde stå sig ned för att
 invätta sig en boplats, ty för kunde det icke bli
 något gäfte, dätta måste nu finn med på, ty
 han ville gärna ha sinya till hustru, då nu dätta
 var färdigt gifte di sig som bestämt var och
 slog sig ned uti en bärgåla som man benämner
 för sinya-grötten här bodde nu dätta gätteplickt,
 män så böygade gätten finn bli lat och tyckte
 sig behöva en dräng vilhett han och så skaffa-
 de sig, dät var en vanlig fattig pojke som
 var mycket hnepslug, han lurade alltid gätten
 finn och dätta förstod icke gätten, han böygade,

att bli rädd för sin lille dräng, och skulle på ¹⁴⁹
ett eller annat sätt övertaliga honom så att han
kunde mörda honom, ty han kunde icke li till att
drängen var starkare än jätten var själv, villett
han hållas icke var, män jättesinga viste om allt
ty han talade med finnen allt som förebom under
tidens gång, och nu så viste singa att finn ville
färgöra drängen, män singa var förständig och
han underättade och lärde drängen ty han tyckte
om honom, nu var det så att nu skulle det bli
allvarlig kraftmätning mellan jätte och dräng
med att brava stavar så att flisarna gjorde bring
fingrarna, det viste jätten att han förmedde,
män singa talade om för drängen hur detta skulle
gå till, så att drängen skulle bli vinnare även nu.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6

2958

SMINDRE TILLFÖRLITLIGT

180
dagen kom att prövet skulle avlöpa, sinea
hade gjort en rund ost med vasken uti dän ost hade
hon blandat med jord och aska och såg ut som en
slechtig grästen. sinea hade förklaratt drängen hur
dät hela skulle gå till och lätet han om utprova
dä fin var bästa, så att drängen var nu sämre
gå sin sak, drängen var nu mycket ivrig till
att få denna kraftmätning övertöskad och jätten
sick icke någon fred för drängen för än dät blev
värkställt, jätten fins började nu tro att han
skulle gå till och ville icke hålla förslaget men
drängen ville icke gå med härpä, dät skulle göras
och dät ganska fort ändå, ty drängen visste
att vasken uti osten kunde försvinna och torha bort
och nu skulle man sätta dät i värmet,

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

As 1060

7

2958

MINORE TILFÖRLITLIGT

Låt var nu gätten fin som först upprökte sig en¹⁸¹
sten dän framade han så att låt gistrade och flisarna
gode kvin honom, nu var låt drängens tur som sade
att låt var icke als någott värderligt så uselt
ville han icke visa, någ att fram en dochtig grä-
hall så att varlen nan ur grähallen kvin fingra
låt var någott mer låt, då varst gätten fin för
vänad, och ville slippa sin dräng, varför han byn-
de honom en kappe goldmynt om han ville av-
läerna sig för att alldrig komma igår meras,
låt gick drängen med på, på så sätt att sinys skulle
bliva dän avyörande parten, män låtta gick
han icke med på, ty han ville hålles bli utav
med finn än drängen, varför han nu i sin
tur utstade ett nytt sätt att lura sin man finn.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8

2958

ANDRE TELEFONLIGT

nu tänkte gäffen finna på låka sin drän följande ¹⁸²
de matt medan drängen sov, dätta talade finna
om för sin singa, ty finna var nu förbräckt
för drängen som var så stark, och då han icke kon-
de bli av med honom på annat sätt bestöt sig
gäffen finna för att döda drängen på natten
nu var det gäffinnan singa som måste, göra
ett skyddsförsök även denna gång vilkett
och så lyckades, han slakta genast en bock
och tog vara på blodett som han slog uti
ett stenfat, dätta utträttade singa medan finna
var borta, och samtidigt talade singa för sin
dräng hur allt skulle gå till, då nu bräcken
hann redde singa till drängens säng och satte
blodfatet under huvudyärden i drängens säng

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ms 1115

9

2958

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

med tillägelse åt drängen om nallens händelser ¹⁸³
och hur han skulle förhålla sig, han skulle ligga
långt nere i bädden och ha huvudet ner om hu-
vudyärden, så att när finn kom med sin stora
slägga för att slå drängen i huvudet skulle han
utan vidare råka blodpatet, så hände det
och så, ty på natten medan drängen låtrade
såva kom finn in med sin slägga uti drängens
avskilda grotta, gick fram till drängens bädd
och slog till ett kraftigt slag som rådde blod-
patet så att blodet sprutade öfver hela grottan
ty ringa hade sagt åt finn att han skulle
nicka slaget mot huvudyärden så tog det
så snart rätt ty där hade han huvudet när
han låg uti sin djupa slummer,

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10

2958

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

184
finn gjorde som sinna hade tillräkt honom
och nu var finn belaten, då sinna frågade hur
dät tog, lag han och sade att nu vore di hvett
hanom för si beladett yode owar hela hans gratta
dä skallen spräcktes sönder i många stycken
som far runt omkring i lälan, så nu var dät
slut med drängen batel, följande morgon
kom batel in till finn och sinna, och beklagade
sig över lite huvudvärk som hade förorsakats
av någon insicht som hade bitit honom på
natten, män icke så att han hade vaknat
vid dät, män han hoppades dät gick snart över,
gätten finn sade icke någott ty nu var han
vettskränd för batel som man icke ens
kvande slå ihäl med ett så kraftigt slag

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

11

2958

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

men nu kom de överens om att batel skulle ¹⁸⁵
lemna sin plats följande dag för en snäppa gold-
mynt, då föreslog gättinnan åtatt drängen skulle
först tävla med finn, vilken som kunde äta mest
gröt, där som då blev värst han skulle utnäm-
nas för den starkaste, sinja kokade nu en
halv tanna gröt och delade där mitt iten så
att finn och drängen fick lika andelar, och nu
skulle tvisten avgöras finn fick sin gröt uti sitt
rom och drängen fick sin uti sin kåla, sinja
skulle vara kontribut, det var just här som
kokmamagen kom till användning, sinja hade
stoppat på drängen därna mage mellan blå-
därna och drängens egen mage så den kunde
icke ös överas, uti därna skulle drängen ösa ned sin
gröt,

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

12

År 1088

2958

MINORE TILLFÖRLITLIGT

186
singa hade bårt batel hur han skulle göra
ty han visste att finn ville såhårt bli värst, och
på grund härav skulle han föräta sig, uti all dän
stand då singa hade endast halvhörsatt gräten
så visste han att dän skulle svälla och finn skulle
på en otillfridsställande magvärk, vilkett snart
finn började beklaga sig över, dät är väl in-
genting att gnälla övar sade drängen, jag bränner
mig och är lite obästig, män då är dät bara till
att göra si så här och hade en stor kniv, genom
blödarna och in uti bokhamagen så att gräten ran
ut, dätta prar ville och si finn begagna sig av
han hörde samma kniv uti sin mage med fö-
föld att nu var dät slut med finn, samma dag
vände batel med sin skäppa guldmynt, och singa vart
nu latsen, har älskade batel.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

13

2958

TILLFÖRLITLIGT

Landskap: Kalmar län

Upptecknat av: P. G. Pettersson

Härad: Länsmåla

Adress: Kullabö

Socken: Kullabö församling

Berättat av: Johannes Nyka

Uppteckningsår: 1931

Född år 1886 i Kullabö, Länsmåla

14

nr. 2- Uppteckningen rör sig om trollens hämningar,
att troll byggt hus eller byrhar har man alldrig
hört berättas, man rivett ned vad människor
byggt det har färdammeth, och i all synlighet
lä det var frågan om byrbygggen, det som av
människorna byggdes upp om dagen det var troll-
len ned på nättarna, i synlighet om trollen
hade sina nästen förlagda uti närheten av byr-
bebyggeth, ty trollen tälde icke höra blaskning
ning, och därför kallstötade trollen allt vad
som byggdes på en sådan plats som lög uti deras närhet

188
LUNDS UNIVERSITETSBOKHÅLLNINGEN
15
2958
TILLFÖRLITLIGT

Det berättas om när gallabo kyrkan skulle byggas
man ämnade däruti blomstamåla, men det mislyckades
ty vad man gjorde på dagen förstärktes på natten, man
försökte med all tillgängliga medel som stod till buds
men allt var föfängt, då förstod man att detta var
icke rätta platsen för kyrkan, och så beslöt man att
förskaffa sig ett par tvillingoxar för att dessa skol-
le utvisa var kyrkan skulle byggas, man köpte ett
par sådana, och spände dem för en timmarstuck och
lät dem gå, ingen fick bära dem de skulle gå alldeles
oberoende av någon människa, de gick och drog timmar-
stucken till den plats där nu kyrkan står, ingen kon-
de få dem till att flötta på sig en aln långt för än
de blev avlästa från sin börd, här byggde man
kyrkan och här var man icke hindrad av vare sig troll
eller något annat oräddigt väsen.

Landskap: *Skåne län*

Upptecknat av:

*H. G. Rutterman*Härad: *Sjööns län*

Adress:

*Kealingsjö*Socken: *Wissebyåra*

Berättat av:

*Kajsa Wälberg död*Uppteckningsår: *1931*

Född år

*1896**i Wissebyåra socken*

fr-2c Uppteckningen rör sig om trolden och byrthbyggen,
fr-3- här inbegripet

däta hände för så länge sedan som när wissebyåra
byrtha då skulle byggas, platsen för byrthan var
ansid av församlingens barna att äga som i brukoda
män Lätta misslyskades helt och hållet för dem
ty vad man gjorde under dagen, det helt förstördes
på natten, man prövade med att sätta väktare där
men det visade sig att dessa väktare blev bedö-
rade och föll uti en hård sömn, och kunde icke
hålla sig vakna och se vad som försiggick under natten!

dät kunde alltri icke bli fråga om något byghus¹⁹⁰ här.
Dät var icke nog med att väktarna samvade på sin
post, de blev även dödslyka, och byghuset nere ned
lika som förut, man viste ju förhållandet ty trollen 2958
bedde där uti omedelbar närhet, och där där kunde
slaget lärer var alldrig lönande att försöka på med ett
byghus, dit kom en ohänd tulkhär, icke troll" hon skulle
försöka att driva där på flykten när även detta
misslyckades, så tog hon en toppfyäddar och släpte där uti
loften där där slog ned skatte byghus uppbyggast, där
fyäddan slog ned på där plats som nu byghus står,
mån man var ännu riktigt sämra på om dät var
rätta platsen varför man även här skaffade sig
ett par twillingaxar, och hoppa vid en timmarost och
och låta där efter eget behag draga där vart de ville

17

2958

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

och tvillingoxarna drog stoken till samma plats där ¹⁹¹
fyäders landade, män förän oxarna kom dit måste dän
över vissefyärda spån män dätta häyda dän icke, ty de
simmade övar med sin börda till en holme uti spån här
gisk oxarna i band med timmarstoken, och stannade där
fyädersn lag, och nu var dät bestämt att här skulle nu
kyrkan byggas män efter som ön var omgiven av vat-
ten måste man först anlägga väg över riket för att
kunna transportera byggnadsmaterial till kyrkan
dätta kyrkades bättve ty allt vad man kunde framfors-
la på dagen till vägbygget förbrukades under natten
man förestod att tröcken var trögna med dätta arbeta
för att även här på tillintetyöra kyrkbygget, då man
skulle börja härmed, men dänna trollhäxan lärade
församlingens barna att hon skulle skapa en byggmästare

18

2958

TILLFÖRLITLIG

åt dem som skulle itaga sig tillsynen över
 bygget, på vilkas alla väste byda hans befalning
 dände man som var skön fram snart till platsen
 han undanhöllade icke med någon, om byrkans
 försen endast visade honom platsen och bygget
 börjades efter hans befalning och fick den fram
 den här i närvarande stund, det säges att det var
 underligt att arbeta för honom ty arbetet gick
 av sig själv och byrkan väste uppåt lika fort
 på natten som på dagen ändå icke någon arlee-
 tare var där under natten, han gjorde endast byr-
 kan färdig, varäftar han försen lika hastigt
 som han fram till platsen, han sade icke sitt namn
 för än han var färdig med byrkbygget, då
 talade han om att hans namn var, sedan gerruff.

 MINNRE
 TILLFÖRLITLIGT

MINI
P
TIL FÖRLITLIGT

193
nu efter hans försvinnande då byggnaden var färdig
måste även blockstapellen som står för sig själv, även göras
färdig, man lätta gick ganska långsamt till väga, ty
nu var trollen åter framme på nättarna och ruinerade
deras arbete, då han åtår den gamla trollhöven och
gjafte dem, hon befalde att en tapp skulle bindas vid
bygggett på nättarna, vid denna tappens baks skulle
man binda fast kristi brosbild, brosett skulle vara
av guld med inskrift ysa namn, och toppen skulle
bindas vid norra sidan av blockstapelbygggett
dätta gjorde man och dät byggades och blockstapellen
var snart färdig, man så han tiden då blockarna
skulle komma och hängas upp, tre till antallet och
nu viste man i förhand att här kom att möta
många hinder och svårigheter, efter gammal sed,

da man skulle hänga upp byrblaskan, ty det ¹⁹⁴
var en gammal bränd metod att trollen brukade in-
finna sig och själa byrblaskan och sänka däm uti sjö-
arna, förän de blev invigda, ty därefter hade icke trollen
nagon makt över däm, och sådant hände även här i
visseljärda denna gång, man hängde upp två par dagen
och dän tredje lag hvar villken var dän största, och
tog mest tid och manskap i anspråk, men da man
instälde sig följande morgon var blaskan borta,
man insåg genast hur förhållandet var, ty trollen
hade varit framme och stulet blaskan och sänkt
dän uti dän omedelbart intilliggande sjön, nu
hvar åter tillingsvarna till användning denna
gång behöfde man två par sådana, ty man skulle
draggas och finna blaskan det var man viss på.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

21

2958

MINNRE TILLFÖRITLIGT

M. o. Som.
Ustred
Mora del
Mörda,
sejunda,
när en

931

195

Si man hade en s. h. byghmagnet och nu kom där till god
användning, man började söka med där och när man kom
övar stället där blaskan låg började magnettruban att
att lasta och gå runt, nu var det endast till att få
ett säkert fäste i blaskan med en mycket grov järn-
hätting och spärra för de två paron tvillingprovarna
för att åter få där på det torra, men trullhåsan
befalde att icke någon fick säga ett ord under ar-
betet, då skulle allt misshäpas, och blaskan vara för
alltid försvann, man hade allt blakt och nu hörde
man i gång och det gick bra till blaskan var
synlig intill land, då en man utbrast med ett
rop och sade hörja nu det ligger en bråk uti
blaskan, hättingen brast och blaskan försvann, och
från där dagen har man icke kunnat uppsöka där,

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

22

2958

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

Lät var nu till att beställa en ny klocka som snart
 anlän till platsen, nu fick man arbeta på natten
 för att få län på sin plats på påskynde dag vidtog in-
 ringningen under lät att prästen läste ritualen över
 län, lät ringdes under tre timmar, och under pågå-
 ende ringning flötade trallen från sin källa i
 bränkor, ty trallen förmådde icke höra på kyrka-
 klockornas dödsbralle, som våra förfäder kallade lät,
 kyrkan inviges.

tiden var nu inne att kyrkan skulle invigas och
 de stora högtidligheterna skulle firas en dag som
 församlingens myndige män skulle bestämma
 lät blev en fredag, nu infan sig äta kyrkans
 byggmästare lika ohärd som förr, nu var han
 iförd prästhood och fan sig berättigad till att

194

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

24

2958

närvara vid den högtidliga invigningen av
 sitt stora mästareverk, då prästen hade slutat sitt tal
 bradde någon yseruff fram men belodde icke horett
 han höll nu ett gripande tal till församlingen hur in-
 träskad yävulen var övar att dät blev byghar
 byggda, och hur han just genom dätta kunde förblindas
 mäniskorna och få dem fängna under sin vilja
 ty just här talades dät såvande ordett som gjorde mani-
 skorna säkra, och just här kunde yävulen passa på
 att få dem intrasblade uti hans tjänst, ingen hade hört
 ett sådant tal, och ingen viste vem den fine prästen var
 ty han försvan även denna gång lika snart som han
 kom, alla sade att denna byggmästare och präst var
 ingen annan än yävulen själv, ätte som ingen kunde komma,
 slutar Kaysa Wälbörj sin berättelse vid 98-års ålder,
 för si han kan hela berättelsen sade, han,

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Blekinge län

Upptecknat av: P. G. Pettersson

Härad: Medelstena

Adress: Holmsjö

Socken: Lillhärda

Berättat av Sofia Mård

Uppteckningsår: 1931

Född år 1845 i Lillhärda socknen

nr 5 - Uppteckningen rör sig om hur trollen bytte bann med folk, att man kunde gissa sig tillrättla med sådant bytte som ofta förekom att trollen bytte, tog, och avlemnade bann i stugorna under oberoende tillfällen under våra förfäders tid, det var mer än vanligt, och för att komma tillrättla med att få reda på om det var deras rättla byttades sätten med gissningar, det måste man gagna en annan metod med, för att få klarhet uti saken, infångade man en krogorm och stäpte till barnen inne i stugan, var det då en trollorm som låg tag ormen och smekte där och var glad för ormen -

män var dät ett naturligt mäniskabarn dä blev ¹⁹⁹
dät färbröcht och berönte till att gallbricka, dätta var
dät enda sätt att få reda på sitt eget barn ihall trollen
hade lemnatt sitt barn hos dät naturliga barnett, try de
voro så lika varandra att dät var omöjligt att igen-
känna sitt eget barn, på vintartiden eldade män
bakogner och avprovade dät rätta barnet, man satte
barnett på grillen och lätade föra in barnett uti ognen
var dät ett naturligt barn gav dät sig tillkänna, genom
skrikande, män var dät en trollange kom trollen genast
nedslampande genom pipan och tog sin unge och far ut
med, hade man tagett ett och lemnatt ett trollbarn
måste man söka upp en blåk gamla som med sina
trollkastar kunde återfärskaffa dät rätta barnett
och undanröjda trollanger på sitt färdigaste sätt

27

2958

TILLFÖRLITLÄ

många föräldrar var dät under våra förfäders ^{2,00}
tid som på lätt sätt blev bestulna på sina boon
och fick en trallong i utleyte och föräldrarna wiste
icke lärar, män i tur och ordning förowan sådana
boon wid 10-års åldar och lät sig icke anhöra mera
män däremot mäniskabarnen blev för alltid borta
trallen var myskett wetyiriga efter mäniskor och i
synnarket huinhön lät war deras förtysning, ty
med lätta wille trallgobboarna bedriwa otacht
som ofta hände med huinnor som låg uti boon-
säng och icke blivett hyrtagna, lätta arna huin-
nor blev och så ut. gratas på mytt, och häigenom
blew dät så många män och huinnor som war
bestäcktade med trollen, och kunde trulla och
spå och begagna allhandu widshetligheter —

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

28

2958

MINDRE
TILLFÖRLITLIGT

201
Lätta fram sig mäst därefter att man var oför-
siktig och lät kvinnan ligga ensam oövervakad
av husets medlemmar, samt därigenom att man icke
hade vidtagett de försiktighetsåtgärder som behö-
ligt var under våra föräldars tid, vad troll-
gubbarna såhete efter var till att komma åt att
väldföra sig på kvinnan som ännu var sk-
utan hyske, samt sådana andra flichor som
icke var beaktade, för sådana var därtill
terst farligt att befinna sig i ensamheten om
man icke hade på sig de medel som trollor använde,

Willkett jag skall förklara
om ni sändar mig frågelistan om brunfödo-
skar och deras skötsel under grässtiden och
sedan under tiden framåt inom hysketagningen.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

29

2958

ANDRE
TILLFÖRLITLIGT